

STICHTING SER-ZEELAND

Postbus 141
 4330 AC Middelburg
 tel. 06 40634909
 e-mail: info@serzeeland.nl

College van Gedeputeerde Staten
 van de Provincie Zeeland
 Postbus 6001
 4330 LA MIDDELBURG

Uw ref.:

Betreft:

Advies inzake rapport "Een digitale agenda voor Zeeland"

Datum:

28 februari 2014

Geacht College,

Naar aanleiding van uw verzoek d.d. 18 februari jl., ontvangt u hierbij ons advies over het rapport "Een digitale agenda voor Zeeland", dat in opdracht van u is opgesteld door Stratix, versie februari 2014. Kort samengevat behelst ons advies dat wij uw College oproepen om alles in het werk te stellen om op zo kort mogelijke termijn te komen tot een toekomstbestendige breedbandinfrastructuur voor alle bedrijven, instellingen en inwoners in Zeeland, die open is (dit wil zeggen toegankelijk voor verschillende partijen en aanbieders) en die marktconforme tarieven hanteert. Dit biedt de beste garantie voor het feit dat ook het Zeeuwse bedrijfsleven mee kan liften met de economische groeikansen die verdere digitalisering biedt.

Goede digitale ontsluiting is noodzakelijk voor economische groei

Dat een goede breedbandinfrastructuur noodzakelijk is voor economische groei wordt inmiddels breed onderkend. Breedbandvoorzieningen ondersteunen niet alleen ondernemingen met een intensieve communicatie (en dat zijn bijna alle ondernemingen), maar stimuleren ook de ontwikkeling van de kenniseconomie en van de creatieve industrie en dragen bij aan innovatie in het bedrijfsleven. Bovendien faciliteert een goede breedbandinfrastructuur nieuwe digitale diensten en toepassingen. Volgens de Europese Commissie kan de helft van de productiviteitsgroei in de Europese Unie toegerekend worden aan de toenemende digitalisering en de beschikbaarheid van een adequate breedbandinfrastructuur. Hoewel de uitkomsten van onderzoeken naar de economische effecten van breedband vaak nogal verschillend zijn, komen alle onderzoeken tot de conclusie dat de effecten in ieder geval positief zijn.

Tegen de achtergrond van het bovenstaande waarderen wij het zeer dat uw College zich buigt over vraagstukken als "is Zeeland voldoende klaar om in te spelen op de verdere digitalisering?", "wat is nodig om de breedbandinfrastructuur in Zeeland voldoende toekomstbestendig te maken?" en "hoe kan digitalisering bijdragen aan meer economische dynamiek en een betere leefbaarheid in Zeeland?" Waar het immers om gaat is de vraag "hoe voorkomen wij dat wij in Zeeland achterop gaan lopen in deze ontwikkeling?" ofwel positief geformuleerd "kunnen deze ontwikkelingen ingezet worden om bij te dragen aan oplossingen voor Zeeuwse problemen op het gebied van economie, leefbaarheid, voorzieningenniveau, krimp en werkgelegenheid?"

SER-Zeeland heeft tot taak om de (provinciale) overheid gevraagd of uit eigen beweging te adviseren op sociaal-economisch terrein. In SER-Zeeland hebben de werkgeversorganisaties BZW Zeeland, MKB-Zeeland en ZLTO Zeeland, alsmede de werknemersorganisaties CNV, FNV en de Unie zitting. De Vereniging Zeeuwse Gemeenten is als adviseur verbonden aan SER-Zeeland.

Geen tweedeling van Zeeland

Gelet op de brede economische belangen die in het geding zijn, adviseert SER-Zeeland u om tot uitgangspunt van beleid te maken dat heel Zeeland op zo kort mogelijke termijn aangesloten is op een toekomstbestendige breedbandinfrastructuur en die dus voldoet aan de zgn. NGA-kwalificaties. Volgens deskundigen behoort het koperleidingennetwerk daar niet toe, omdat naar verwachting dit netwerk over enkele jaren haar capaciteitsgrenzen bereikt. Wij zijn er ons van bewust dat een dergelijke ambitie juist in een provincie als Zeeland met een relatief dunne en versnipperde bevolkings- en bedrijvendichtheid en met een eilandenstructuur extra inspanningen vraagt. Maar wil Zeeland aangesloten blijven bij de economische ontwikkelingen, dan kan niet met minder genoegen worden genomen tenzij met een tweedeling van Zeeland in zgn. witte en zwarte gebieden kan worden ingestemd. Voor SER-Zeeland is een dergelijke tweedeling van Zeeland (letterlijk en figuurlijk een Zeeland met twee snelheden) niet aanvaardbaar. Wij zien in het rapport een bevestiging van onze grote zorgen dat veel Zeeuwse bedrijven niet, onvoldoende of te laat kunnen beschikken over een goede breedbandinfrastructuur. In dat verband kunnen genoemd worden bedrijven in de agrarische sector en in de recreatiesector, die in het buitengebied vaak alleen kunnen beschikken over het koperleidingennetwerk. Maar ook op veel kleinere bedrijventerreinen in Zeeland is het beschikbare systeem niet toekomstbestendig, waardoor de bedrijven op deze terreinen in de komende jaren niet mee kunnen met de verdere digitalisering en waardoor hun concurrentiepositie wordt verzwakt. Volgens de opstellers van het rapport gaat het om vele duizenden ondernemingen, die nu al op of de korte of middellange termijn tegen problemen aan gaan lopen. Daarnaast is een goede breedbandinfrastructuur een vestigingsfactor van betekenis voor nieuwe bedrijvigheid, zoals bijvoorbeeld ook de wegeninfrastructuur dat is. Daarbij gaat het niet alleen om ondernemingen, waarvan ict de core-business is, maar om allerlei soorten van bedrijvigheid, die afhankelijk is van een goede digitale ontsluiting.

De vraag kan gesteld worden of het digitaal ontsluiten van heel Zeeland, zoals hierboven bepleit, door de aanbieders van breedband (tijdig) zal worden ingevuld. Wij vrezen dat dat niet vanzelfsprekend zal zijn omdat tot op heden uitsluitend de voor de aanbieders commercieel interessante gebieden zijn bekabeld. Wij verwachten niet dat commerciële aanbieders 'spontaan' in gebieden, waarvoor de business case niet sluitend gemaakt kan worden, een goede breedbandinfrastructuur zullen aanleggen, tenzij de gebruikers bereid zijn hiervoor een hoge fee te betalen of wanneer er sprake is van vraagbundeling (hetgeen in theorie vaak gezien wordt als een oplossing, maar in de praktijk meestal weinig succesvol is). De relatief geringe en verspreide bedrijvendichtheid zal ook tot gevolg kunnen hebben dat de ontwikkeling naar een goede breedbandinfrastructuur in Zeeland te lang op zich zal laten wachten.

Zoals hierboven al aangegeven vinden wij een dergelijke tweedeling van Zeeland zeer ongewenst. Wij pleiten voor een volledige digitale ontsluiting van Zeeland door de kabelsector. Gelet op de specifieke situatie van Zeeland zal deze ontwikkeling vanuit overheidszijde zoveel mogelijk gefaciliteerd en gestimuleerd worden, met enerzijds als doel dat heel Zeeland bekabeld wordt en anderzijds dat de aanleg van breedband versneld wordt.

Open toegang tot breedbandinfrastructuur

SER-Zeeland hecht veel belang aan een open toegang van de breedbandinfrastructuur. Deze infrastructuur zou gebruikt moeten kunnen worden door diverse providers en aanbieders. Gebruikers en afnemers kunnen dan uit het aanbod kiezen voor datgene dat het best bij hun wensen aansluit. Wanneer een groot aantal partijen tegen gelijke voorwaarden gebruik kan maken van de breedbandinfrastructuur, is dat goed voor de concurrentie (en dus voor marktconforme tarieven) en stimuleert dat het gebruik van nieuwe toepassingen en diensten (en dus: innovatie). Wij verwachten dat wanneer één onderneming een monopoliepositie inneemt wat betreft de toegang van afnemers en klanten tot de beschikbare breedbandinfrastructuur deze economische voordelen niet of pas later bereikt worden. Tot op heden is in veel gebieden in Zeeland sprake geweest van concurrentie tussen breedbandnetwerken en konden veel ondernemers en inwoners een keuze maken. Het is heel reëel

SER-Zeeland heeft tot taak om de (provinciale) overheid gevraagd of uit eigen beweging te adviseren op sociaal-economisch terrein. In SER-Zeeland hebben de werkgeversorganisaties BZW Zeeland, MKB-Zeeland en ZLTO Zeeland, alsmede de werknemersorganisaties CNV, FNV en de Unie zitting. De Vereniging Zeeuwse Gemeenten is als adviseur verbonden aan SER-Zeeland.

om te veronderstellen dat door het feit dat de koperleidingeninfrastructuur tegen haar grenzen oploopt, in Zeeland binnen afzienbare tijd de concurrentie tussen infrastructuren verdwijnt. In veel gebieden in Zeeland zal dan geen of maximaal één coax-netwerk beschikbaar zijn. Het is niet te verwachten dat een tweede kabelbedrijf fors zal investeren in een breedbandinfrastructuur tot in de haarvaten van Zeeland. In dat geval zal het Zeeuwse bedrijfsleven niet of onvoldoende kunnen profiteren van de voordelen van innovatie en concurrentie. Dit klemmt temeer omdat het bij investeringen in breedbandinfrastructuur gaat om investeringen met een zeer lange looptijd en om investeringen die voor de economische en sociale toekomst van Zeeland van groot belang zijn. Om aan deze bezwaren tegemoet komen is een optie om de concurrentie tussen aanbieders en kabelbedrijven op het (enige) breedbandnetwerk te bevorderen. Het is ons bekend dat Delta Multimedia de wettelijke mogelijkheid heeft op haar eigen netwerk uitsluitend eigen diensten en toepassingen aan klanten aan te bieden en geen andere aanbieders toe te staan. De vraag is of het gewenst is aan deze zgn. verticale integratie vanuit de optiek van sociaal-economische belangen van Zeeland te blijven vasthouden. Wij geven uw College graag in overweging te zoeken naar mogelijkheden om voldoende concurrentie tussen en op de breedbandinfrastructuur te handhaven met als beoogde resultaten marktconforme tarieven voor dienstverleners en voor afnemers en meer gebruik van innovatieve toepassingen en diensten.

Rol en taak van de Zeeuwse gemeenten

Tot op heden zijn de Zeeuwse gemeenten nog nauwelijks actief in de discussie over het belang c.q. de noodzaak van een toekomstbestendige breedbandinfrastructuur voor hun ondernemingen en hun inwoners. Ook in het rapport "Een digitale agenda voor Zeeland" komen de Zeeuwse gemeenten amper voor. Wij vinden dat opmerkelijk omdat hier substantiële sociale en economische belangen in het geding zijn (die ook de gemeentebesturen zich dienen aan te trekken). Daarnaast zijn besturen van gemeenten bij uitstek goed geïnformeerd over de noden en wensen van de ondernemingen (in het buitengebied en op de bedrijventerreinen) in hun gemeenten. Blijkbaar is er in Zeeland nog een wereld te winnen opdat gemeenten zich sterk gaat maken voor de belangen en wensen van hun ondernemers en hun inwoners. Wij adviseren uw College om de Zeeuwse gemeenten te informeren over en bewust te maken van de economische belangen die op het spel staan ten aanzien van de digitale ontsluiting van Zeeland. Een goede samenwerking en afstemming over taken, rollen en verantwoordelijkheden tussen provincie en gemeenten is een kritische succesfactor in deze. Best practices elders kunnen daarbij als voorbeeld en als inspiratie dienen. Concreet denken wij dat provincie en gemeenten elkaar kunnen versterken bij een streeksgewijze en intersectorale (d.w.z. samenwerking tussen bijvoorbeeld recreatie, landbouw, zorg, waterbeheer) aanpak. Ook het stimuleren en faciliteren van streekgebonden coöperaties, die als opdrachtgever voor aanleg en exploitatie van de digitale aansluiting van een gebied of een bedrijventerrein kunnen fungeren, behoort tot de mogelijkheden.

Positie van het Zeeuwse midden- en kleinbedrijf

Een paar jaar geleden hebben enkele mkb-ondernemers in de ict-sector het initiatief genomen voor het opstellen van het Manifest "Zeeland ontwaakt!" Hierin wordt een oproep gedaan aan alle betrokkenen om de bestaande breedbandinfrastructuur in Zeeland snel te verbeteren en Zeeland te 'verglazen'. De opstellers vrezen anders dat Zeeland de boot gaat missen en een witte vlek blijft. De strekking van hun Manifest sluit goed aan op de resultaten van het rapport van Stratix, dat nagenoeg tot dezelfde conclusies komt. Ook vanuit de toeristische sector wordt al enkele jaren aangedrongen op concrete acties om toeristische bedrijven in het buitengebied beter digitaal te ontsluiten. De sector maakt zich in toenemende mate ongerust over de huidige situatie.

Digitale bereikbaarheid is immers een essentiële voorwaarde om tot meer boekingen te komen. De concurrentiepositie van toeristisch Zeeland wordt door de huidige impasse veel schade berokkend. Provincie Zeeland, Zeeuwse gemeenten en toeristische ondernemers hebben inmiddels fors geïnvesteerd in digitale toepassingen, zoals ZIDS, apps voor het routenetwerk, etc. Als de digitale "snelweg" niet beter wordt opengesteld, zullen deze investeringen als desinvestering kunnen worden beschouwd.

SER-Zeeland heeft tot taak om de (provinciale) overheid gevraagd of uit eigen beweging te adviseren op sociaal-economisch terrein. In SER-Zeeland hebben de werkgeversorganisaties BZW Zeeland, MKB-Zeeland en ZLTO Zeeland, alsmede de werknemersorganisaties CNV, FNV en de Unie zitting. De Vereniging Zeeuwse Gemeenten is als adviseur verbonden aan SER-Zeeland.

Het valt ons op dat, met uitzondering van deze acties, het Zeeuwse midden- en kleinbedrijf op dit moment nog nauwelijks haar zorgen uitspreekt over te voorziene problemen met de beschikbare infrastructuur en kennelijk in de veronderstelling verkeert dat deze infrastructuur in de komende decennia nog voldoet. Dit onderstreept nog eens dat er een gebrek aan transparantie is (in de ontwikkeling van) het aanbod in de breedbandinfrastructuur. De signalen van deskundigen zijn echter geheel anders. Zij waarschuwen ervoor dat de koperleidingeninfrastructuur spoedig tegen zijn capaciteitsgrenzen zal lopen. Onder het motto van "regeren is vooruitzien" ondersteunen wij de pleidooien van het Manifest "Zeeland ontwaakt!" en van de toeristische sector en waarderen wij uw initiatief om breedbandinfrastructuur op de agenda te plaatsen.

Ook is een groot deel van het midden- en kleinbedrijf volgens ons nog onvoldoende op de hoogte van de 'vloedgolf' van nieuwe toepassingen en diensten, die via de digitale infrastructuur mogelijk worden. De hoeveelheid data die via de breedbandinfrastructuur verzonden wordt, neemt jaarlijks met tientallen procenten toe. SER-Zeeland vindt het belangrijk dat het Zeeuwse ondernemers in het midden- en kleinbedrijf beter geïnformeerd zijn over de kansen van nieuwe toepassingen en diensten voor hun ondernemingen. Door bijvoorbeeld de extra inzet van innovatieadviseurs en branchespecialisten kan bereikt worden dat Zeeuwse ondernemers meer gebruik gaan maken van bestaande digitale toepassingen en diensten c.q. dat Zeeuwse ondernemers zelf nieuwe toepassingen en diensten ontwikkelen. Dit draagt bij aan vernieuwing en innovatie in het Zeeuwse midden- en kleinbedrijf. Wij adviseren u om bovenbedoelde ondersteuning van het midden- en kleinbedrijf te stimuleren en een en ander tot actiepunten te benoemen.

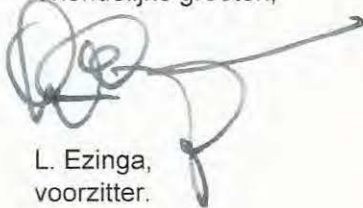
Meer focus en resultaatgerichtheid

In het Stratix-rapport worden vier ambitieniveaus gekoppeld aan zes actielijnen, hetgeen resulteert in een veelheid aan actiepunten. Zonder een heldere prioriteitenstelling dreigt het risico dat op zich goede actiepunten blijven steken in voornemens zonder dat er daadwerkelijk uitvoering gegeven wordt aan deze punten. Een scherpere focus op die actiepunten die er voor de Zeeuwse economie toe doen is daarom belangrijk. Dat geldt ook voor de resultaatgerichtheid in relatie tot het ambitieniveau. In het kader van deze reactie, die zich (gelet op de veelomvattendheid van het onderwerp) beperkt tot een advies op hoofdlijnen, zien wij af van een toetsing van alle voorgestelde ambities, actielijnen en actiepunten. Zoals in de inleidende alinea is aangegeven, gaat het ons om een toekomstbestendige breedbandinfrastructuur in alle gebieden van Zeeland, die open toegankelijk is en waarvoor marktconforme tarieven worden gevraagd. Actiepunten die daaraan bijdragen hebben onze instemming. De actielijn "Zeeuwse identiteit en context" heeft volgens ons onvoldoende meerwaarde op economisch terrein en heeft daarom een lage(re) prioriteit.

Wij zijn ons bewust van het feit dat ons advies een advies op hoofdlijnen is. Dat hangt samen met de breedte van het onderwerp, maar ook met de relatief korte periode waarbinnen wij ons advies dienden te formuleren. Het succes van de vervolgstappen zal sterk afhangen van het tempo waarin deze opgepakt worden. Volgens SER-Zeeland is de noodzaak tot actie hoog.

Graag blijft SER-Zeeland met u in gesprek over het vervolg.

Vriendelijke groeten,

L. Ezinga,
voorzitter.